

EGO

HMT'S IN NOOD!

MAANDBLAD VAN
DE HUMANISTISCHE
GEESTELIJKE
VERZORGING VOOR
MILITAIRES

SEPTEMBER 1977

nr. 9 – september 1977
16e jaargang

Abonnementsprijs f 6,- per jaar, te
storten op postgirorekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische
Geestelijke Verzorging te Driebergen.
Militairen ontvangen het blad op
aanvraag zonder betaling.

Redactie:

Joos Sinke (voorz.), Frank Spoelstra
(secr.), Rob Buitenweg, Wim Heij,
Hans Schonk, Arjen Struijk.

Eindredactie:

Frank Spoelstra

Adres red. en admin.:

Bureau hoofdraadsman
Coornherthuis, Hoofdstraat 84,
Driebergen. Tel. 03438-2878

Vaste medewerkers

Seine van de Belt
Karel Bloema
Bert van de Kamp
Jan Kooijman
Willy Lohman
Leo van Opzeeland
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Frans Wermer
Hans van Wissen

Inhoudsopgave

HMT's in nood	2/3
George van Raemdonck	4/5
'Dick and Jane'	6/7
Managers en steekpenningen	8/9
Punk-rock	10
De generaal als gids?	11
Boeken en brochures	11

HMT's in nood

Sinds een paar maanden ben ik voorzitter van de Stichting Humanistisch Thuisfront, de organisatie achter de humanistische militaire tehuizen, in de wandeling de HMT's, nog vier in getal: De Leemberg in Nunspeet, de Woldberg in 't Harde, de Huneberg in Havelte en Seedorf in Duitsland. Dat voorzitterschap lijkt een erebaantje. Maar toen men mij er voor aanzocht is er eerlijk bijgezegd, dat ik mij van erelintjes en lauwerkransen niet te veel voor moest stellen. De zaak van het Humanistisch Thuisfront staat er namelijk niet zo erg rooskleurig voor, om het heel voorzichtig uit te drukken. Dat kan iedereen weten; het heeft al eens in alle kranten gestaan en natuurlijk wist ik dat al lang, omdat ik als raadsman voor het Humanistisch Verbond daar moeilijk onkundig van kon blijven.

Adlerhuis gesloten

Hoe zorgelijk die toestand is blijkt wel hieruit, dat men enige tijd geleden genooddaakt was één van de tehuizen, het Adlerhuis in Amersfoort, af te stoten. Dat was een harde klap, want het Adlerhuis was de bakermat. Daar is men in de jaren vijftig begonnen, met de bedoeling in geheel nieuwe stijl een militair tehuis op te richten. Er zou een sterk beroep gedaan worden op de eigen creatieve mogelijkheden van de bezoekers om een tegenwicht te scheppen tegen de afstompende werking, de verveling en de leegloop binnen de militaire dienst. Helaas nog steeds geen onbekende termen in de kazernes. Er werden discussie- en muziekavonden georganiseerd, aandacht besteed aan beeldende kunst. Men kon er – al of niet onder leiding – tekenen, schilderen, boetsen en pottbakken. Tegenwoordig doet men dat overal bijna, maar toen was dat nog heel nieuw.

Natuurlijk kon men er ook gewoon een consumptie krijgen. De verkoop aan de bar is één van de vier poten, waar het bestaan van een militair tehuis op rust. Na deze amputatie zijn er nog vier over (zie boven). Daarvan heeft Seedorf verreweg de grootste omzet. Het is de kurk, waarop de anderen min of meer

drijven, meer min dan meer. De uitgaven blijven stijgen; de inkomsten blijven daarbij ver achter.

Kostenstijging

Dat de kosten stijgen zal iedereen duidelijk zijn. In de eerste plaats moeten de salarissen van de medewerkers gelijke tred houden met de algemene trend. Het is de vraag of dat wel helemaal het geval is. Als het niet zo is plegen we een ongeoorloofde roofoverval. Voor een humanistische instelling een onaanvaardbare situatie. Ook komen we binnenkort onvermijdelijk voor grote onderhoudskosten te staan. Maar dat niet alleen. Om bij te blijven en de vergelijking met andere militaire tehuizen ook in de toekomst te kunnen doorstaan, zullen we moeten investeren. Een deel van dat geld, zelfs een groot deel komt uit de subsidie, maar we moeten toch ook zelf een belangrijk bedrag op tafel leggen. Waar krijgen we dat geld vandaan?

Inkomsten

We krijgen steun uit bedrijfsleven. Door verschillende oorzaken blijft deze steun nu al jaren gelijk, in guldens uitgedrukt. En gezien de inflatie gaat deze post dus achteruit.

Een andere belangrijke bron is onze eigen achterban. Die is maar klein, want buitenkerkelijk Nederland, waar we het van moeten hebben, is slecht georganiseerd. Toch gaan er straks met de septemberactie weer duizenden bedelbrieven het land in, die met elkaar een fors bedrag van tienduizenden guldens binnen brengen. Zo hopen we. Maar zelfs als de meest optimistische verwachtingen uitkomen zal het niet groot genoeg zijn om het nog forsere gat in onze begroting te dichten.

Vroeger was er ook nog de huis aan huis- en straatkollekte met een niet te versmaden opbrengst. Maar die bron is geheel opgedroogd. Met geen stok krijg je onze mensen nog de straat op om te kollekeren. Volkomen begrijpelijk natuurlijk, want dat is uit de tijd, maar een verlies is het wel.

En dan nog dit. De militaire tehuizen zijn opgericht, tenminste de humanistische, in de tijd dat een groot aantal militairen in de weekenden en gedurende de feestdagen zogenaamd paraat moesten blijven. Gelukkig is die tijd voorbij en gaat iedereen in het weekend naar huis, behalve de wacht. Maar dat betekent wel, dat de militaire tehuizen een deel van hun klandizie missen en daarmee dus inkomsten.

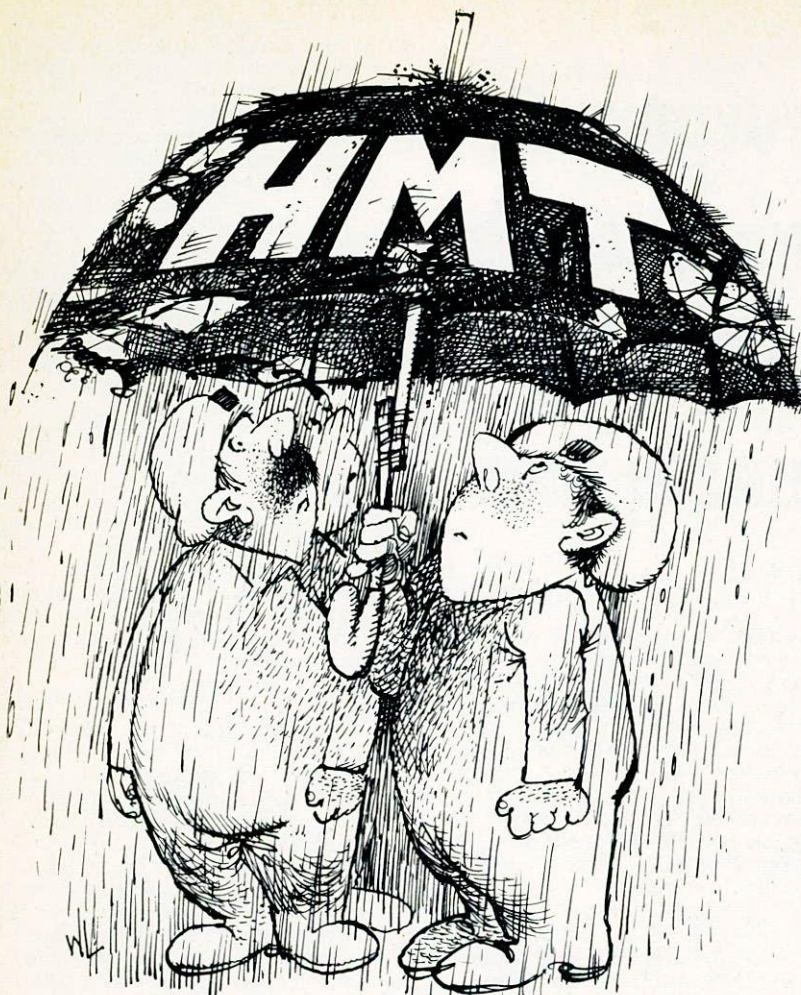
Conclusie

De balans van kosten en baten slaat al een aantal jaren rijkelijk door naar de kant van de kosten. Het tekort gaat in mindering op het kapitaal van het thuisfront. En dat is een griezelige zaak, want we hebben niet veel reserve meer. Kortom; financieel verkeren we in doodsnood. Voor de rest is de stichting kerngezond en vol goede wil om de zaak drijvende te houden, de medewerkers in de tehuizen, de mensen op het centraal bureau en het bestuur.

Bestaansredenen

Met de bestaansmogelijkheden voor de humanistische militaire tehuizen ligt het dus wat moeilijk. Dat is duidelijk. Maar de bestaansredenen; hoe staat het daar mee? Hoe komt het, kan men vragen, dat het aantal HMT's zo schamel

terzijde:
lachs alvo

Steun de HMT's!

afsteekt tegen de 48 protestantse en 45 katholieke militaire tehuizen? En dan volgt vanzelf die andere vraag: Waarom eigenlijk aparte HMT's naast die andere? Is het fijn, dat ze er zijn? Is het nodig (nuttig) ja misschien zelfs noodzakelijk? Vragen, die gesteld moeten worden om de investering in geld en moeite te rechtvaardigen.

Ik stel die vragen niet alleen om er straks zelf een antwoord op te geven al wil ik er wel iets van zeggen, maar ik nodig iedereen uit, zowel de lezers van Ego, dus de belanghebbende cliëntèle van de HMT's, als de lezers van De Humanist om antwoord te geven op deze vraag in woorden, maar daarna ook graag in daden.

Een klein aanloopje van mijn kant, vatbaar voor aanvulling en misschien voor tegenspraak...

1. Allereerst is de buitenkerkelijkheid, waarin het humanisme wortelt, als massaverschijnsel nog piepjong. Rond 1900, dus nog maar 77 jaar geleden, 2,3%, 23 op de duizend, een bijna te verwaarlozen aantal. Bijna iedereen hoorde toen nog tot een kerk. Zonder protest kon men een aantal jaren daarvoor dan ook Het Reglement betreffende de Krijgstucht nog beginnen met de verbluffende zinsnede: „Daar de godsdienst de bron is van ALLE geluk,

deugd en ware moed..." waar met onverbiddelijke logica uit moet volgen: Dus kunnen mensen, die niet godsdienstig zijn niet..., niet... en niet... Dat werd weliswaar niet uitgesproken, maar de goede verstaander, nietwaar. Tussen haakjes: Er wordt al jaren gezegd, dat het reglement herzien zal worden. Wanneer gebeurt dat eindelijk eens? Na dit zijsprongetje terug naar ons onderwerp. We kwamen dus erg laat. Dat is de eerste verklaring voor onze achterstand.

2. Daarbij komt, dat mensen, die op de vraag naar hun godsdienst plachten te antwoorden, dat ze niks waren, d.w.z. niet godsdienstig, pas na de oorlog in wat grotere getale tot de ontdekking kwamen, dat dit niks niet niks was.

3. Dan bleef er nog de vrees om zich op deze basis te organiseren en weer ergens lid van te worden. Die vrees bestaat nog steeds. Het is overigens begrijpelijk, dat de mensen die deze vrees overwonnen en daarmee ook hun plaats in de nederlandse samenleving opeisten nu niet direct met groot gejuich door de kerkelijke organisaties zijn ingehaald. Het territorium was verdeeld. Zeer treuzelend en met bloedend hart werd een plaatsje ingeruimd, als het helemaal niet anders kon. Dat was overal zo, maar zeker in de krijgsmacht. Kerk en

krijgsmacht hadden van oudsher een hecht verbond onder het devies: Voor God en Koning. Dat stond indertijd boven de deur van het militair tehuis in Kampen.

4. Aan de andere kant moet ook gezegd worden, dat buitenkerkelijken in het algemeen en de uitgesproken humanisten in het bijzonder zich meer voelden aangetrokken tot het onderwijs dan tot dat oorlogsbedrijf van het Ministerie van Defensie; meer tot CRM (cultuur, recreatie en maatschappelijk werk) dan bijv. tot politie en justitie. Dat is, dacht ik, nog zo. We mogen ons dus niet al te veel verbazen over die hechte banden tussen kerk en krijgsmacht. Wie er niet is, telt nu eenmaal niet mee.

5. En tenslotte is men in humanistische kring nooit zo erg enthousiast geweest voor de opsplitsing naar de levensbeschouwelijke zuilen. De voorkeur ging altijd uit in het onderwijs en bijv. in het ziekenhuiswezen naar algemene instellingen, waar alle mensen terecht konden, ongeacht hun verschillen in godsdienst, huidskleur, sekse en inkomen. De oprichting van aparte humanistische militaire tehuizen gaat eigenlijk in tegen deze voorkeur. Zoals we in het onderwijs pleiten voor openbare scholen en samenwerkingsscholen, zo zijn we ook ogenblikkelijk te vinden voor samenwerkingsmilitaire tehuizen, waar iedereen zich thuis kan voelen en waar plaats is voor de dominee, de aalmoezenier, de rabbijn en de raadsman.

Dat zou naar onze mening zeker bij kleine kazernes de oplossing zijn. Bij grote legerplaatsen als in Seedorf ligt dat wat anders. Militaire tehuizen moeten niet al te groot worden. Dan verliezen ze een stuk van hun huiselijkheid en gezelligheid en dat is juist één van de voornaamste redenen van hun bestaan.

Nog weinig kansen

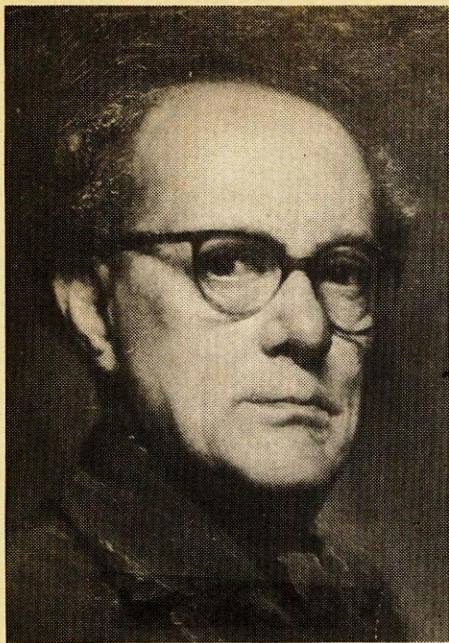
Maar voorlopig is er geen schijn van kans, dat we die kant op gaan. Vooral Pro Rege verzet zich hiertegen met hand en tand, omdat de protestantse militaire tehuizen, zo zeggen ze, geheel in dienst moeten staan van de verkondiging van het Evangelie en van de erkenning dat Christus Koning is. Dit nadrukkelijk orthodox Christendom maakt het voor andersdenkenden met een andere levensstijl wat moeilijk om zich daar thuis te voelen.

Zo ging het mij tenminste, toen ik indertijd in dienst was. Persoonlijk denk ik nog met dankbaarheid terug aan het vrijzinnig PMT in Harderwijk, met een sfeer waar je ook als buitenkerkelijke vrij kon ademen, en je thuis kon voelen. Na de oorlog is het niet heropend. Wel kwamen er een paar HMT's, eerlijk gezegd te weinig in aantal, waar ik diezelfde sfeer van vrijheid en openheid aantref.

Naar mijn mening moeten we alles doen, wat we kunnen, om ze in stand te houden. Dat is dunkt me een flink offer waard.

Wie dat met me eens is en dit werk mee wil ondersteunen kan dit doen, door zijn/haar bijdrage te storten op giro 20540 van de Stichting Militaire Tehuizen van het Humanistisch Thuisfront.

Alvast hartelijk dank.

Zelfportret. Olieverfschilderij

George van Raemdonck, veelzijdig kunstenaar

Voor persoon en werk van de kunstenaar George van Raemdonck schijnt de laatste tijd meer belangstelling te bestaan. Soms komt zo'n talent, want dat was hij zonder twijfel, uit de vergetelheid weer in de openbaarheid en dan blijkt, dat het onbegrijpelijk is dat zijn culturele en politieke erfenis zo weinig bekendheid meer genoot.

Daar komt nu naar wij verwachten verandering in. Er wordt gedacht aan een grote overzichtstentoonstelling van Van Raemdonck's politieke tekeningen, van zijn vele boekillustraties en boeiende strips en van zijn opmerkelijke schilderijen. Want door zijn leven in twee wel sterk op elkaar ingestelde landen Vlaanderen en Nederland is zijn oeuvre niet zo gemakkelijk te overzien. Voor de een is hij de grote politieke tekenaar van de bladen De Amsterdamer en vooral van De Notenkraaker. Hoewel anders van instelling dan de grote Albert Hahn, waarover we eerder dit jaar (zie Ego van januari) schreven, vindt men bij Van Raemdonck toch gelijke uitgangspunten.

Dan zijn er weer anderen die hem herkennen als de bekwaame illustrator van boeken. Vooral kinderboeken hadden zijn grote voorliefde en de vele fantasieën waarmee hij zijn prenten doordrenkte, brachten hem in de rij der waarlijk groten op het gebied van de illustratieve kunst.

Ja, en dan zijn er die in George van Raemdonck een voortreffelijk schilder zien. Zijn portretten weerspiegelen iets van het innerlijke van de persoon die hij afbeeldde.

En weer anderen brengen zijn naam in verband met het monumentale stripverhaal De wereldreis van Bulletje en Bonestaak, dat hij samen met zijn goede vriend A.M. de Jong van 2 mei 1922 tot en met 17 november 1937 in Het Volk publiceerde, in een periode dat nog nauwelijks een stripcultuur bestond.

Over al deze aspecten verschijnt er op 15 oktober a.s. een uitgave bij Nico Noordermeer, Tjalkstraat 4 te Harlingen,

waarvoor gezien de vele reacties op de geringe publikaties een grote belangstelling zal bestaan. Het is de voldoening van een ereschuld dat er in wat populaire vorm een rijk geïllustreerde verhandeling verschijnt, waarin de gehele mens Van Raemdonck naar voren komt. Wellicht kan naderhand een kunsthistoricus de nu geploegde akker verder gaan bewerken. Want materiaal, wellicht wat moeilijk bereikbaar, is er genoeg!

Jeugd

George van Raemdonck werd op 28 augustus 1888 in Antwerpen geboren als zoon van goeude ouders. Zijn vader, hoewel apotheker van beroep, was een bekwaam schilder, die graag met ezel en palet de provincie introk. Trouwens, steeds waren er in de familie kunstenaars. Eén van de verre voorouders was lid van het beroemde graveursgilde dat o.a. Ruben's werk op gravures bracht.

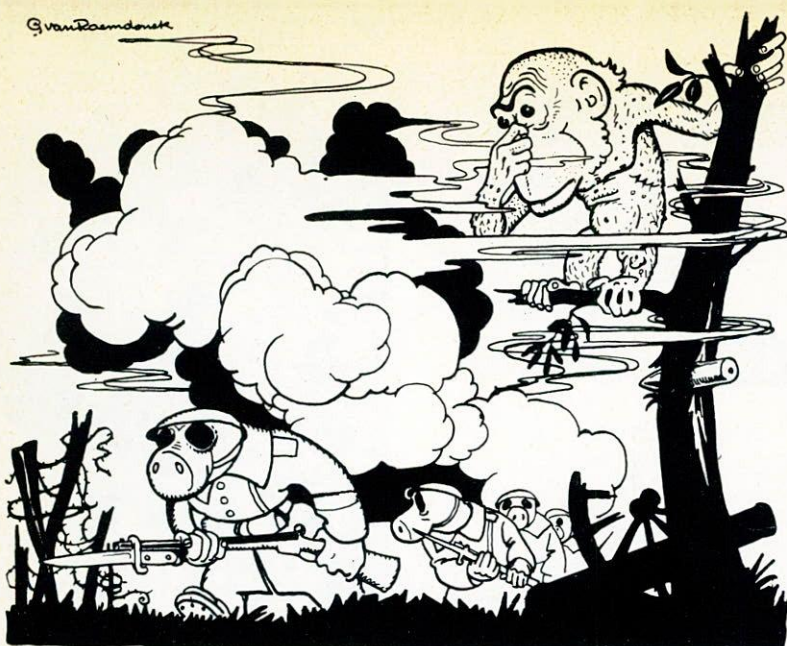
De jonge George was bijzonder muzikaal en zijn vader zond hem daarom naar het conservatorium. Een

muzikale opleiding was echter zijn bedoeling niet. George wilde tekenaar en schilder worden. Van deze gedachte was hij bezeten. In 1903, 15 jaar oud, liet hij zich dan ook inschrijven aan de Academie voor Schone Kunsten, om later aan het Hoger Instituut te gaan studeren bij de bekende schilder Franz Courtens, die vaak in het Park van Laken zijn doeken vervaardigde. Zijn studies verliepen uiterst vlot. Toch had hij geen zin om in Antwerpen te blijven. De burgerlijke sfeer van het ouderlijk huis benauwde hem. Vader was streng en had het vlaams praktisch verleerd, moeder een Française was jong gestorven en grootmoeder die alleen frans sprak deed de huishouding. In Zwijndrecht aan de andere kant van de Schelde voelde de jonge Van Raemdonck zich vrij. Zijn leermeester Courtens, die ondertussen een goede vriend van hem was geworden, kwam nogal eens op bezoek en dan gingen ze samen wandelen in de nog ongerepte natuur, waarvan beiden intens genoten. „Kijk toch eens hoe schoon”, riep Courtens vaak uit. „En hij verstond de kunst die schoonheid op zijn doeken vast te leggen”, zei Van Raemdonck eens in een interview.

Oorlog

Het Europa van 1914 zat stampvol internationale conflicten, die tenslotte alleen opgelost konden worden, zo dachten de machthebbers, door oorlog. In het kader van de leugen zelf aangevallen te worden liet het keizerlijke Duitsland zijn legers los op het kleine België, dat uiterst moedig weerstand bood. Vele vluchtelingen door het oorlogsgeweld voortgedreven kwamen in die dagen de nederlandse grens over. Onder hen was de 26-jarige George van Raemdonck met vrouw en dochterje. Na enige tijd vond hij in Heemstede onderdak en het is wonderbaarlijk hoe spoedig Van Raemdonck weer aan de slag kwam. Hij werd medewerker aan het weekblad De Amsterdamer, voorloper van de nu nog bestaande De Groene Amsterdammer en verheerlijkte in zijn eerste prenten vooral de nederlandse neutraliteit. Ook illustraties bij verhalen komen we regelmatig in diverse

De aap: „Die Darwin moet zich toch vergist hebben; zoo griezelig kan ons nageslacht niet gedegenereerd zijn!”

tijdschriften tegen, zoals in Ons Eigen Tijdschrift, een uitgave van C. J. van Houten en Zoon in Weesp. De bekende journalist Jan Feith roemt de gedetailleerdheid van Van Raemdonck's werk.

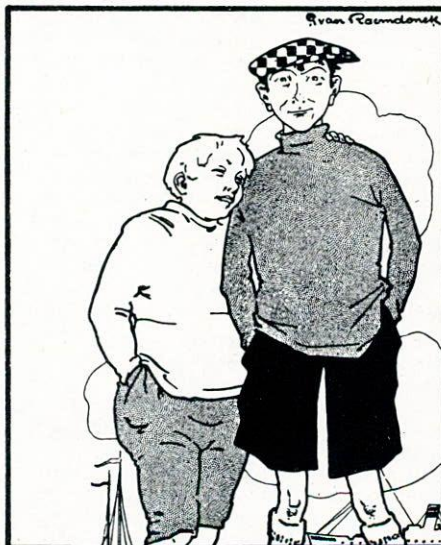
Er volgen in Heemstede en in Amsterdam tentoonstellingen en in recenties lezen we: „Van Raemdonck's kunst schijnt terug te grijpen naar die van oude tijden; hij tekent samengestelde beelden met zeer verzorgde bijzonderheden. Bijzonderheden waarvan het vinden vaak een genot is, wanneer men de rust neemt er naar te speuren”.

A. M. de Jong

De schrijver A. M. de Jong komt ook heel diep onder de indruk van de prestaties van George van Raemdonck. Ze ontmoeten elkaar in 1917, het wordt een vriendschap voor het leven. En als De Jong zo omstreeks 1920 redacteur wordt van De Notenkraaker, dan engageert hij Van Raemdonck als een van de belangrijkste medewerkers aan dit blad. Albert Hahn Sr. was een groot politiek tekenaar. Ook L. J. Jordaan, Albert Hahn Jr., Tjerk Bottema en Funke Kupper waren formidabele kunstenaars. Daartussen was George van Raemdonck een heel bijzondere figuur, meestal met een volkomen eigen benadering van de diverse onderwerpen. Zijn prenten vind ik meesterlijk en wellicht was hij na Albert Hahn Sr. de grootste politieke tekenaar van De Notenkraaker.

We kunnen ons na de speurtochten door de gebonden jaargangen ook begrijpen waarom A. M. de Jong zo op hem gesteld was. Politieke prenten gaan vaak over ernstige zaken. Maar het vleugje menselijke humor dat altijd om de hoek komt kijken, maakt de zienswijze van George van Raemdonck adembenemend. Is dat ook niet het geval bij de tekenaar Opland? Soms is hij uitbundig b.v. als hij een vrijgezel zijn vrijgezellenbelasting laat betalen en deze ondertussen zegt, kijkend naar de minder prettige dingen die hij misloopt: „Wat men mij ook vragen mag, ik betaal met een lach”!

En als Van Raemdonck in Volk en Vaderland in 1935 leest dat Nederland

Eerste aflevering van De Wereldreis van Bulletje en Bonestaak. Het Volk 2 mei 1922

eens het land van Mussert zal worden, tekent hij de monumentale Rembrandtplaat. Tegen de gruwel van de oorlog wil hij elke dag getuigen. De balans van de wapenfabrikanten toont in de dertiger jaren grote winsten. Inspiratie voor een sterke prent. Een aap zegt bij het zien van soldaten met gasmasker „Die Darwin moet zich toch vergist hebben; zo griezelig kan ons nageslacht niet gedegenereerd zijn”. Het wrede en brute fascisme vindt uiteraard in Van Raemdonck een krachtige bestrijder. Zijn prenten spraken recht tot het hart, eerlijk, scherp, duidelijk en waar. Zij demonstreerden een diepe afkeer van alles wat het leven in welke vorm ook beledigt. De socialistische beweging is hij met heel zijn hart toegedaan en in prenten waarin hij haar strijd verbeeldt, laat hij zijn groot idealisme de vrije loop.

Bulletje en Bonestaak

Hoewel er na de oorlog wel nederlandse strips zijn die het aantal van 4428 afleveringen zullen overtreffen – we denken aan Tom Poes en Paulus de

Die Darwin moet zich toch vergist hebben... De Notenkraaker.

Boskabouter – voor de oorlog stonden Bulletje en Bonestaak onbetwist aan de kop. Zo is uit een recent onderzoek gebleken, dat niet minder dan 2448 afleveringen nog nooit in boekvorm zijn verschenen. Het is daarom te hopen dat spoedig nieuwe deeltjes van Bulletje en Bonestaak de stripmarkt zullen overstromen. Want iedere generatie zal opnieuw willen genieten van de verhalen der beide vrienden, die van huis wegliepen om een wereldreis te maken met de Hercules en die met Ouwe Hein en het Kalkhoofd nationale helden werden.

Uit de tekst van A. M. de Jong en de tekeningen van George van Raemdonck blijkt overduidelijk, dat beide vrienden met heel veel plezier De wereldreis van Bulletje en Bonestaak hebben opgebouwd. Het predikaat de eerste en de beste en de nu al klassieke nederlandse strip verdient ze ten volle. Ook vinden we Bulletje en Bonestaak regelmatig terug in politieke prenten. Zij waren het toch die Troelstra als eersten bloemen brachten, toen hij na ziek te zijn geweest, weer thuis was. En met Sinterklaas 1926 stonden beide deugnieten op de Hercules met de petjes in de hand voor de Goedheiligman en Zwarte Piet in wie we ouwe Hein en het Kalkhoofd herkennen.

Uilenspiegel

Na de oorlog onstond een hechte samenwerking tussen Van Raemdonck en Lode Roelandt. Roelandt had George leren kennen in het begin van de dertiger jaren toen ze een bespreking hadden met A. M. de Jong. De eerste strip die beiden maakten, hoe kon het ook anders, was gewijd aan de boeiende en plezierige avonturen van Tijl Uilenspiegel, verlucht met Bruegeliaanse tekeningen van George van Raemdonck.

Ook in een goedkope uitgave van Charles de Coster's Tijl Uilenspiegel stonden enkele zwierige tekeningen van Van Raemdonck. Wie zou Lamme Goedzak beter tot leven kunnen brengen? Dan is er nog een kostbare uitgave van „Alleen op de wereld” boordevol tekeningen van Van Raemdonck. Tientallen boeken werden door hem geïllustreerd, vaak alleen om de platen een begerenswaardig bezit. George van Raemdonck, die in 1966 op 77-jarige leeftijd overleed, was een bijzonder beminnelijk mens. Hij las zeer veel, vertelde zijn dochter Anne ons. Allerlei begrippen trad hij tegemoet als een onafhankelijk denker, het was iemand die een antwoord wist op vele vragen. Zijn levensbeschouwing vond een voedingsbodem in een groot idealisme, in een weloverdacht humanisme en een gevoelig socialisme.

Jan Kooijman

Fun with Dick and Jane: komedie van bovenste plank

Ted Kotcheff, de canadese regisseur die met „Fun with Dick and Jane” zijn elfde film maakte, liep al een paar jaar te broeden op het idee dat aan de film ten grondslag ligt. In een tijd waarin werkloosheid weer iets begint te worden dat steeds meer mensen aan den lijve ondervinden, blijkt het lot dat Dick Harper, een goedbetaalde vliegtuigontwerper, treft, wel aan te slaan.

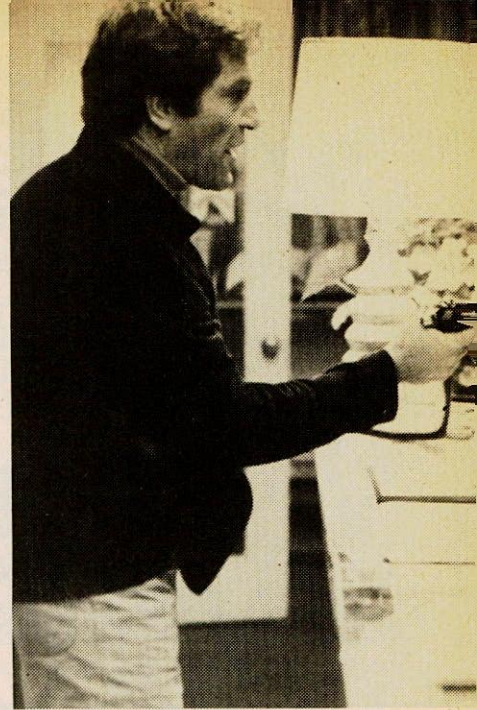
Dick Harper (George Segal) wordt van de ene dag op de andere ontslagen door zijn baas op een manier waar hij niet van terug heeft. Het spijt zijn baas geweldig. Dick is altijd één van de meest gewaardeerde krachten geweest, maar hij begrijpt...

Wat Dick begrijpt, als hij de eerste schrik te boven is, is dit: alle machinerieën die goed geolied lopen op geld, staan ogenblikkelijk stil als dat geld niet meer aanwezig is. Hij is juist verhuisd naar een nog riantere bungalow dan de vorige: als hij thuiskomt met de mededeling dat hij werkloos is, houden de mannen die het zwembad aan het graven waren, ogenblikkelijk op met hun werkzaamheden. De firma die de heesters en het gras geleverd heeft, komt de volgende

dag voorrijden en plukt de tuin weer tot op de bodem leeg. Liggende gelden blijken er niet te zijn: Dick heeft een goed ogende vrouw Jane (Jane Fonda), die het typische geldverslindende leventje van de middle-class echtgenote leidt, en een zoontje van tien jaar, dat ook zijn sociale behoeften heeft.

In eerste instantie zien Dick en Jane de situatie niet zo somber in: Dick gaat immers gewoon ander werk zoeken? En als dat niet zo goed blijkt te lukken, wil Jane het best eens proberen als mannequin. Ze mag er tenslotte wezen, en te lui om te werken is ze niet. De scene waarin Jane in deze functie jammerlijk mislukt, toont haar grote talenten als comedienne: een stukje slapstick van de bovenste plank.

Dick gaat dan naar het bureau waar je een bewijs kunt krijgen dat je werkloos bent, en daarmee een uitkering. In de rij van wachtenden wordt hij aangesproken door een goedwillende collega in de werkloosheid, die Dick wel aan een zwart baantje wil helpen. Daartoe moet hij als figurant optreden bij het operagezelschap dat op dat moment een aantal voorstellingen in de stad geeft. De opera, Carmen, wordt ten tonele gevoerd met Dick en zijn nieuwe vriend aan de triangel.

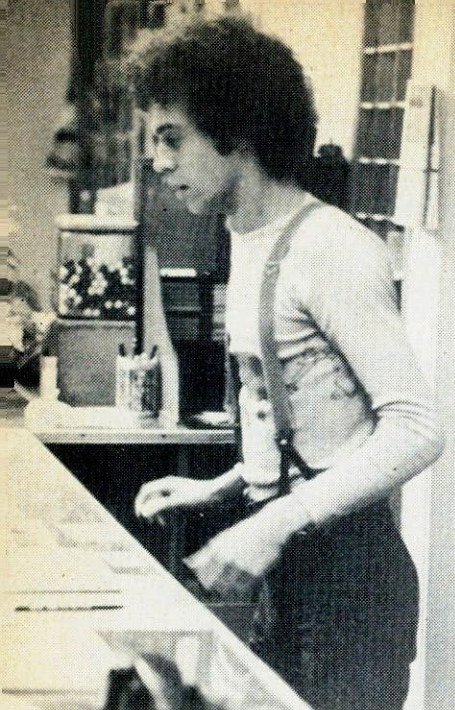
Dick heeft de avond van zijn leven, maar ongelukkigerwijs zit de man die de bewijssjes van werkloosheid uitreikt, in de zaal. En Dick is, dat ziet hij overduidelijk door zijn kijker, niet werkloos.

Dat kost Dick zijn laatste restje zekerheid. Jane maakt dan een moeizame bedevaart naar haar ouderlijk huis om een lening los te krijgen, maar haar vader vindt het heel vormend als Dick eens een poosje niet alles in de schoot geworpen krijgt, en haar moeder stemt heel dociel in met alles wat haar vader zegt. Dan nemen ze, tot het tij keert, hun toevlucht tot een persoonlijke lening. Dat wil zeggen, dat proberen ze. Maar de bankemployé moet smakelijk lachen om hun omstandigheden: zij zijn in geen enkel opzicht kredietwaardig te noemen. Na veel vijven en zessen krijgen ze een schamel leninkje los. Op dat moment komt het keerpunt in hun leven.

Net als ze het bedrag van de bankbediende hebben aangenomen, wordt de bank overvallen, en Jane wordt eventjes als gijzelaarster meegenomen naar de achterkant van het gebouw. Dan komt de politie aan, en vluchten de overvallers, Jane ongedeerd achterlatend. Pas als ze thuis zijn, haalt ze de tweeduizend dollar te voorschijn, die de overvallers bij hun vlucht hebben laten vallen en die zij vliegenschvlug bij zich heeft gestoken. Aanvankelijk wordt ze nog gekweld door wroeging (deze wroegingsscene speelt zich af op het toilet, een scene die in zijn vrijmoedigheid niet onderdoet voor talloze andere vrijmoedige scenes in films die zich daar op laten voorstaan), maar Dick prijst haar om haar vindingrijkheid en sust haar geweten door haar voor te spiegelen dat de verzekering immers alles aan de bank vergoedt. Net als het gezinnetje van deze onverwachte rijkdom, na weken broodjes uit de automaat, weer eens een echt dineetje op touw heeft gezet, compleet met avondtoilet en groot vlees, komt een controleur langs, die moet kijken of de Harpers wel armlastig genoeg zijn voor voedselverstreking van de gemeente in aanmerking te komen. Dat kun je moeilijk aantonen met een copieus dineetje op tafel, al praat je nog zo mooi. Ook die

Net als Dick en Jane aan hun etentje-sinds-weken willen beginnen, komt de controleur van de gemeente langs, die wil kijken of ze wel echt armlastig zijn. Dick heeft grote moeite de man daarvan te overtuigen...

Dick aan het begin van zijn overvallerscarrière: hij sommeert een jongen aan de balie van een armelijk pension om de geldlade in Dick's jaszak te ledigen.

reddingsboei valt dus weg.

Dick en Jane hebben echter de smaak van de misdaad te pakken: een paar avonden later besluiten ze een klein berovinkje te proberen. Die eerste keer wordt ook een aaneenschakeling van malle situaties, waarin het komisch talent van het duo alle kansen krijgt.

Al snel ontpoppen de twee oppassende burgers zich tot volleerde overvallers: in de meest geraffineerde vermommingen wenden zij zich tot hun slachtoffers, nimmer zijn zij ruw of gewelddadig, en het gaat ze duidelijk voor de wind. Het zwembad kan alsnog afgebouwd worden, zij kleden zich wat wufter en het leven lacht ze weer toe. Tot Dick op een avond zijn voormalige chef op de televisie ziet, die ondervraagd wordt over een omkopingsaffaire (niets blijft gespaard: alle facetten van de Amerikaanse samenleving passeren de revue). De baas ontkent in alle toonaarden iets met dit soort praktijken

uitstaande te hebben, maar Dick beseft tezelfder tijd dat er regelmatig mensen, die iets in de melk te brokkelen hadden, met grote bedragen cash uit het kantoor van zijn baas kwamen wandelen. Sterker nog, hij weet precies waar de kluis staat, waar de baas die vorstelijke bedragen uitbetaalt. Dan rijpt het plan voor hun meesterzet: Dick gaat de kluis van zijn voormalige werkgever kraken. Jane fungeert als een perfecte handlangster: gekleed in een wijd wit gewaad, dat erop berekend is om vele platte pakjes bankbiljetten te herbergen, escorteert zij haar man naar een party die baas Charlie Blanchard heeft georganiseerd. De diefstal verloopt vrijwel foutloos, tot Charlie de verdwijning van zijn geld ontdekt terwijl Dick en Jane nog in het gebouw zijn. Hij zit met ze aan tafel en deduceert dat het tweetal de enigen kunnen zijn die de daad hebben gepleegd. Maar Dick drijft hem in het nauw door te suggereren dat Charlie die grote sommen geld in zijn kluis toch wel aan de politie zal moeten verklaren, en dat met zijn ontkenningen over omkopingen voor de televisie nog recentelijk in het geheugen.

De twee maken een deal, waarbij Dick exact dezelfde woorden gebruikt die Charlie bezigde, toen hij hem de laan uitstuurde; Dick krijgt zijn baan terug, zelfs nog in een hogere rang, en zo loont de misdaad dus wel. Vroeger was het gebruikelijk om misdadigers in films altijd hun gerechte straf te laten ondergaan, maar al in „The Getaway” slaagden Steve McQueen en Ali McGraw erin met een buit die hen eigenlijk niet toekwam, over de grens van Mexico te vluchten, en sindsdien blijken de filmwetten inzake wat wel en wat niet kan op het doek, wat soepeler te zijn geworden.

Jane Fonda is gelukkig, na een afwezigheid van drie jaar, waarin ze zich geheel aan haar politieke idealen wijdde, weer teruggekeerd tot

Dick en Jane krijgen de smaak te pakken: Jane broedt een nieuw plan uit, Dick neemt het in welwillende overweging.

met Ernest Borgnine en Burt Young (zwager van Rocky Balboa in „Rocky”) in een film die handelt over een modieuze jongedame, die verzeild raakt in een gezelschapje geklofte jongens. Peckinpah kennende, zal het er wel niet al te gladjes toegaan.

George Cukor, die met „Bluebird” eigenlijk maar bitter teleurstelde, gaat nu Faye Dunaway regisseren in de film „Vicky”.

Rainer Werner Fassbinder maakt zijn tweede Engelse film en heeft daarvoor de medewerking van niemand minder dan Dirk Bogarde, die in „A bridge too far” een sublieme rol speelt. In Fassbinder's film, „Despair”, is Bogarde een labiele bonbonfabrikant. Het script is gebaseerd op een van de vroegste romans van Nabokov. De film wordt opgenomen in Duitsland. Het wordt Fassbinders dertigste film in acht jaar.

Een science-fiction produktie van **Richard Donner** staat op stapel, „Superman” geheten, met sterren als Gene Hackman, Marlon

militaire dienst: ontwikkelen van maatgevoel

haar oude stiel. Ze is inmiddels veertig, voor veel vrouwen een zichtbare mijlpaal (zonder daar nu iets negatiefs mee te bedoelen natuurlijk) maar voor Jane slechts een jaar als alle andere, waarin ze weer beter, soepeler en vakbekwamer te werk gaat dan in de voorgaande jaren. Op beide fronten, het komische zowel als het dramatische, heeft ze haar sporen verdiend. Voor haar rol in „Klute” naast Donald Sutherland, kreeg ze in 1971 zelfs een Oscar. Verder werd ze bekend door rollen in „Cat Ballou”, „Barefoot in the park” met Robert Redford, „Barbarella”, „They shoot horses don't they”. Ze is een all-round actrice, een van de beste die Amerika op het ogenblik herbergt, een waardige dochter van haar vader Henri Fonda.

George Segal is in ons land de laatste jaren als een komeet omhooggeschoten. Naast Susan Anspach en Kris Kristofferson was hij te zien in „Blume in love”, naast Goldie Hawn in „The dutchess and the dirtwater fox”, en naast Glenda Jackson in „A touch of class”. In Amerika kwam zijn grote doorbraak met „Ship of fools”. Als het ons meezit, krijgen we hier nog „King rat”, „No way to treat a lady” en „The terminal man” om er eens een paar te noemen.

Ted Kotcheff, de regisseur, kwam kort na „Dick and Jane” in ons land met „Duddy Kravitz”, waarin Richard Dreyfuss de hoofdrol speelt. Die film werd hier echter veel minder positief ontvangen dan „Dick and Jane”. Kotcheff, die 45 jaar is en in Canada werd geboren, werkte aanvankelijk in Engeland.

Leo van Opzeeland

FILMNIEUWS

Jack Gold maakt een film met als belangrijkste speler Richard Burton, die wordt geflankeerd door Lina Ventura en Lee Remick. Het script is gebaseerd op een roman van Peter van Greenaway en vertelt het verhaal van een zeer gevoelige, vereenzaamde schrijver. De titel van de film: „The Medusa Touch”.

Maximilian Schell, in „A bridge too far” nog te zien als acteur, gaat nu regisseren. Hij werpt zich op het verhaal „The moon and sixpence” van Somerset Maugham.

Sam Peckinpah brengt twee grote sterren van de jonge garde bijeen in „Convoy”. Kris Kristofferson en Ali McGraw spelen, samen

Brando, Maria Schell, Peter Boyle, Sussannah York en Trevor Howard in belangrijke rollen.

Het vervolg op „Jaws” kon natuurlijk niet uitblijven. **John Hancock** regisseert de film, producenten zijn Richard Zanuck en David Brown.

Peter Ustinov gaat Hercule Poirot gestalte geven in de tweede film in de serie die EMI van deze beroemde detectivegeschiedenissen uitbrengt. In de eerste „Moord in de Orient Express”, werd Poirot gespeeld door Albert Finney. De regie is in handen van John Guillermin, de film gaat „Murder on the Nile” heten.

L v. O.

Over managers en steek- penningen

Nadat vorig jaar onthullingen over de omkooppraktijken van het Amerikaanse vliegtuigconcern Lockheed zo'n schokeffect in de wereld hadden veroorzaakt, is er nu maar weinig bloed gevloeid uit het lang verwachte Amerikaanse Lockheed-rapport. Dit rapport, dat in opdracht van de Raad van Commissarissen van Lockheed door externe advocaten en accountants was opgesteld, is zorgvuldig uitgedund van de oorspronkelijk meer dan 600 pagina's inclusief vele bijlagen tot een in geheimtaal geschreven werkje van zo'n 60 pagina's.

In kringen rond de Amerikaanse beurscommissie SEC viel dan ook de verzuiming te horen dat landen als Nederland (Donner-commissie), Japan en zelfs Italië deze zaak beter hebben gedaan dan het land, waar het allemaal begonnen is: de Verenigde Staten. Maar we hoeven niet te wanhopen. Zoals een goed-ingevoerde verslaggever in Washington zei: „Wanneer dit volledige rapport niet binnen een jaar uitlekt, dan weet ik het niet meer.”

Het feit, dat Lockheed de regering Carter ervan heeft kunnen overtuigen dat het om een aantal redenen toch beter was om NIET alle namen te noemen in het rapport, heeft een zucht van opluchting door de directiekamers van New York, Chicago, Houston en Los Angeles doen gaan.

Het Amerikaanse bedrijfsleven voelt zich toch al achtergesteld bij de Europese en Japanse concurrentie, die niet onder de strenge controle van een beurscommissie staan. Zoals een Amerikaanse manager onlangs droef verzuchtte: „In Nederland mag je steekpenningen zelfs van de belasting aftrekken.”

Ruim 250 bedrijven hebben aan die beurscommissie gegevens beschikbaar moeten stellen waaruit blijkt dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan „bedenklijke betalingen” en „buitencontractuele donaties”, of welke andere fraaie eufemismen voor steekpenningen gevonden kunnen worden.

De beurscommissie is begonnen met het publiceren van de eerste volledige gegevens van een aantal kleinere bedrijven. De commissie moest hiertoe overgaan omdat het Amerikaanse dagblad voor de zakenman „Wall Street Journal” hierom had gevraagd. Daarnaast werken nog diverse actiecomités van aandeelhouders en zelfs van belastingbetalers aan juridische vormen om de grote ondernemingen toch te verplichten al hun vuile was voluit aan de lijn te laten wapperen. De Amerikaanse bedrijfsleiders weten trouwens dat er nog heel wat gaat komen. Ook van de nu even „meegevallene” Jimmy Carter. Carter heeft in zijn verkiezingscampagne heel duidelijk laten weten dubieuze zakenpraktijken met kracht te zullen aanpakken. Een reden waarom het hele steekpenningenprobleem nu ook vanuit het standpunt van de ondernemingen opgelost moet worden.

Begin dit jaar waren we op het management-symposium in het Zwitserse Davos, waar vijfhonderd topmanagers uit de gehele wereld bijeen waren. Er vielen daar zeer zorgelijke

Het congrescentrum in het Zwitserse DAVOS, waar begin dit jaar een managementsymposium werd gehouden. Zorgelijke geluiden vielen daar te beluisteren over het uit de hand gelopen systeem van steekpenningen.

geluiden te beluisteren over alles wat met de steekpenningen te maken had. Niet alleen was het al zo, dat de topleiding van Amerikaanse ondernemingen bij het niet-naleven van nieuwe regels (opgesteld na het Lockheed-schandaal) in de gevangenis zouden kunnen belanden. Ook de Europese managers beseften dat ze op hun tellen moeten gaan passen. Wanneer de nieuwe wetgeving van Carter hierover ongeschonden het Amerikaanse congres passeert, dan moeten Europese managers namelijk er rekening mee houden dat het niet uitgesloten is dat, wanneer zij nietsvermoedend op een Amerikaanse luchthaven landen, er een bevel tot aanhouding op hen ligt te wachten. De Amerikaanse belastingdienst heeft – in de nasleep van de steekpenningenzaken – de fijne kam nog eens door de boeken gehaald van een groot aantal grote ondernemingen. Het kan er in de praktijk op neerkomen dat de topleidingen van deze ondernemingen in de gevangenis terecht komen. Meestal voor het onterecht aftrekken als onkosten van de steekpenningen. En het ligt in het voornemen ook Europese bedrijven, die met Amerika handel drijven, onder dezelfde wetten te laten vallen. Zo wil men Europa ook dwingen grote schoonmaak te houden. Hierdoor zijn in ieder geval Amerikaanse bedrijven noodgedwongen al zeer voorzichtig geworden met dit soort betalingen. De Amerikaanse zakenbladen staan vol met voorbeelden van wel of niet gemiste kansen als gevolg van deze politiek. Er is echter een andere reden, waarom men ook in Europa is gaan vinden dat het systeem doorbroken moet worden. En waarom men ook in Europa vindt dat het de hoogste tijd wordt dat er zuiverder gehandeld wordt.

In de eerste plaats leiden de onthullingen in de Verenigde Staten niet tot een aantasting van de vrije ondernemingsgewijze produktie. Een systeem dat in Amerika slechts door een uiterst klein groepje ter discussie wordt gesteld. De Europese zakenlieden zijn wat dit betreft meer bezorgd. Hoe gemakkelijk immers is het voor politieke tegenstanders het „corrupte kapitalistische systeem” op deze manier aan de orde te stellen. Maar er is nog een andere oorzaak. Zakendoen zonder steekpenningen is in een aantal landen niet meer mogelijk. „Hoe warmer het klimaat wordt, hoe sneller het geld stroomt,” aldus een ingevoerde zakenman.

Maar vroeger kon de plaatselijke agent van de Europese maatschappij uit zijn drie percent commissie de betrokken overheidsautoriteiten nog wel rustig houden. Tegenwoordig is dat vooral in de olie-rijke staten een onmogelijkheid. In Davos werd onthuld, dat percentages van tien, twintig, zelfs vijftig en honderd percent van de aanvankelijke kosten van een project als „kick-back” wordt geëist. En waar het hier gaat om projecten van vele honderden miljoenen, soms miljarden gulden, dan begint dit systeem zich tegen zichzelf te keren. Want om „steekpenningen” ter waarde van 50 tot 100 miljoen gulden te financieren moet je van goede huize komen. Al betaalt uiteindelijk het opdrachtgevend land deze prijsverhoging natuurlijk zelf. Maar juist om deze enorme bedragen is de bezorgdheid ook in Europa toegenomen over de betaling van steekpenningen en begint men er steeds meer toe te neigen vrijwillig zich te onderwerpen aan gedragscodes, die men ook gaarne mee helpt op stellen. Niet omdat men niet meer bereid zou zijn aan dit soort onethische zakenpraktijken mee te werken, maar omdat het systeem uit de hand dreigt te lopen.

Rien Robijns

Top managers uit de hele wereld congresseren in Davos

Gesprekken in de wandelgangen van het managementsymposium.

geestelijke
verzorgers:
vuurdopers

PUNK ROCK:

Zowel vanuit New York als vanuit Londen dienen de laatste tijd een groot aantal nieuwe groepjes zich aan, die het een en ander met elkaar gemeen hebben. Opvallendste overeenkomsten: de terugkeer tot de rudimentaire rock & roll-riff, eenvoud in de instrumentatie en „aankleding”, verzet tegen de gevestigde orde binnen de pop-scene, non-konformisme en een grote mate van felheid en intensiteit in de muzikale expressie. „New Wave” is een term, die men voor deze nieuwigingen ook wel ziet hanteren. Toch is

het allemaal niet zo bijzonder nieuw. De new yorkse groepen oriënteren zich sterk op zestiger jaren groepen als The Velvet Underground, The Doors en Iggy & The Stooges, de engelse met name op The Who. Een eerdere hernieuwde aandacht voor deze soort muziek was reeds te bespeuren in de jaren '72, '73, maar groepen als The New York Dolls en The Flaming Groovies wisten toen niet echt door te breken.

De tijd lijkt nu echter rijp voor een hernieuwd vitalisme, veelal gepaard gaand met een bewust gekozen nihilisme. De jeugdige rockers van nu geloven niet meer in de idealen van hun oudere broers, de idealen van de Woodstockgeneratie, de bloemenkinderen, de Love & Peace-beweging. Ze nemen de gedesillusioneerde houding van de Love & Peace-beweging, van waaruit ze slechts proberen zoveel mogelijk lol te beleven, waar ze nog enige afleiding in kunnen vinden: drugs, sex en rock & roll. Vrij konsekwent zijn hierin de new yorkse **Ramones**, vier zogenaamde broertjes in kapotte spijkerbroeken en leren jacks, die een nerveus repetitieve muziek nastreven. Soms is er echter meer aan de hand, soms zijn er zelfs duidelijke artistieke pretenties, die zich dan vooral uiten op het vlak van de songteksten. Die groepen zijn dan ook verreweg het interessantst: The Patti Smith Group, Television, The Talking Heads en The Modern Lovers. Eigenlijk zijn zij geen zuivere „punks” (lett. „noezems”), maar meer enigszins gefrustreerde poëten: Patti Smith,

Tom Verlaine (noemde zich naar de 19e eeuwse franse dichter Paul Verlaine) van Television, David Byrne van The Talking Heads en Jonathan Richman van The Modern Lovers.

De engelse variant is veel vulgairder, heeft duidelijke bindingen met wat er nog aan cultureel beleven over is in de z.g. „workingclass”. **The Sex Pistols** voeren de meute aan, met reeds diverse nationale schandaaltjes achter de rug, onder meer vanwege composities als „**Anarchy In The U.K.**” en „**God Save The Queen**”, die bij veel Britten in het verkeerde keelgat schoten. Ondanks het feit dat de media er onmiddellijk vanaf het begin boven op sprongen en ook de platenmaatschappijen heftig begonnen te investeren, lijkt mij de hele punkbeweging niet zonder meer als onoorspronkelijk, commercieel stuntwerk te kwalificeren. Het meeste is, in muzikaal opzicht althans, niet bijster origineel, maar de felheid, de bezetenheid en het non-konformisme doen in veel gevallen erg authentiek aan. Naast de Sex Pistols heb je in Engeland nog The Damned, The Clash en de (half-amerikaanse) Heartbreakers van Johnny Thunders (ex-Ny Dolls), die vrij leuke dingen doen. De deels franse formatie The Stranglers maakte tot op heden de beste engelse New Wave-elpee: **IV**

Rattus Norvegicus.

Veelbelovend lijkt eveneens de australische Saints en een zeer bijzondere vorm van punk vinden we in ons land bij een groep als Normaal („boerenpunk”). Hoewel de nodige skepsis geboden blijft, valt nu reeds te constateren, dat de in een nogal bloedeloze fase verkerende popmuziek deze nieuwe injectie van vitaliteit en geldingsdrang eigenlijk best goed kan gebruiken. Mogelijk komt er nog eens iets echt belangwekkends uit voort.

Bert van de Kamp

de nieuwe golf

ego:
traktaatje

De generaal als gids?

Wij zijn de mannen van het leger,
Wij functioneren optimaal,
Disciplinair zijn wij integer,
Want dat wil onze generaal.
In onze fraai gepoetste schoenen
Weerspiegelt zich correct gedrag
't Tenue is brandschoon van 't boenen,
Want onze lading dekt de vlag.
Altijd zijn wij goed geschoren,
Nooit een hand in onze zak,
Van achteren en ook van voren
Zitten er vouwen in ons pak.
En dragen wij de burger kloffen,
Dan zeker niet met open kraag,
En ook geen spijkerbroek met slossen,
Dat ziet de generaal niet graag.
Wij zijn zeer trots op onze eenheid,
Daardoor presteren wij ook veel,
Wij treden op als een gemeenheid,
En daarom zijn we één geheel.
Wij zijn een beetje robotachtig,
Een stukje lichaam zonder mens,
Maar dat vindt onze hoofdman prachtig,
Dat is zijn allerliefste wens.
Als wij ons maar correct gedragen,
Want dat versterkt toch het moreel?
Wij zijn inzetbaar zonder vragen,
Wij zijn een uniform geheel.
Als wij ooit ten strijde moeten,
En de vijand komt in zicht,
Dan hebben wij gepoetste voeten,
En ons tenue is netjes dicht.
Mocht die vijand op ons richten,
Dan hebben wij nog één verzoek,
Hij zou ons werkelijk verplichten,
Te schieten in een rechte hoek.
En dan graag een keurig gaatje
In ons glad geschoren hoofd,
Dát past in de generaal z'n straatje,
Ons levenslicht wordt dan correct
gedoofd.
En leg dan onze dode lijven
In een keurig rechte lijn,
We willen graag een eenheid blijven,
Want dat vindt onze generaal zo fijn.

HaeS

BOEKEN & BROCHURES

Berufsverbot

De veelbesproken roman van Peter Schneider over de beklemmende ervaringen van een door Berufsverbot uitgerangeerde leraar in West-Duitsland is nu in het Nederlands vertaald (door Tom Graftdijk) onder de titel "Een staatsvijand als jij en ik" (Beroepsverbod wil zeggen: wie verdacht wordt van linkse sympathieën kan uit openbare ambten worden geweerd). De uitgave bevat twee nawoorden: één waarin de feiten over de Berufsverbotpraktijken van de westduitse overheid worden vermeld en één waarin de ontwikkeling in het werk van Peter Schneider wordt toegelicht. Het boek brengt tenslotte een interview met de auteur: "Ik heb de mensen willen laten zien: kijk, dat kan jou vandaag of morgen ook gebeuren, het gebeurt elke dag om je heen" zegt Schneider. Prijs f 10,- te verkrijgen in de boekhandel of bij uitg. SUA, Weesperstraat 51 te Amsterdam.

China

Het China Comité Nijmegen heeft een eenvoudig en overzichtelijk boekje samengesteld: „De ontwikkeling van China, een kennismaking”. Het schetst een beeld van de geschiedenis vóór 1949 en na de revolutie. Er is aan meegewerkt door de Projektgroep China van het Derde Wereld Centrum in Nijmegen. Het is ook te verkrijgen bij dit Centrum (Coehoornstraat 93). Prijs f 1,75 en f 0,90 portokosten.

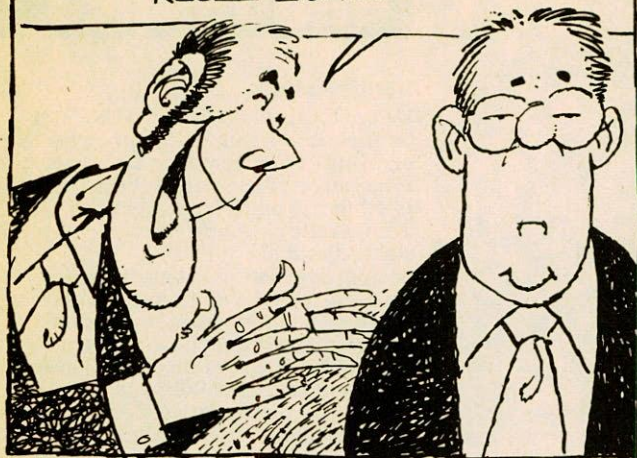
Communistisch manifest als stripverhaal

Rodolfo Marcenaro heeft de onverkorte tekst van „het Communistisch Manifest” (1848) van Marx en Engels van striptekeningen voorzien. Deze geïllustreerde versie van „het” wijdst verbreide, meest internationale produkt van de socialistische literatuur” (om met Friedrich Engels te spreken) is door Sjaloom in het Nederlands vertaald en uitgegeven. (f 15,50 in iedere boekhandel).

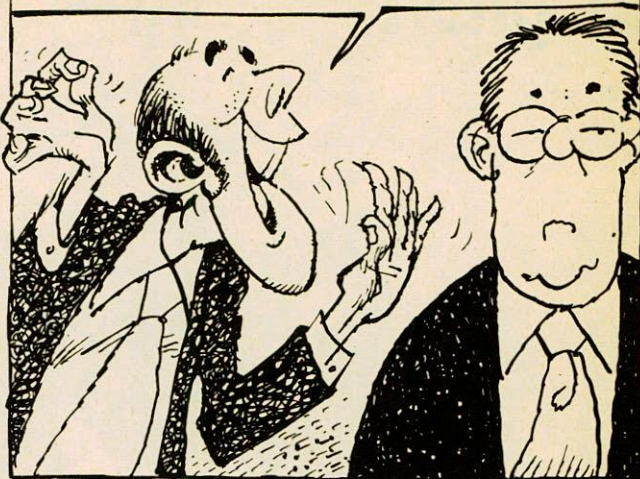
Charta-77

Jana Beranová heeft over het Pen-Centrum Nederland een kaart ontworpen ter ondersteuning van de actie „Schrijvers in nood”. Zij drukt daarop een tekst van de Tsjechische dichter Vaclav Havel af: „Laat iedereen zijn eigen weg volgen!” Havel is één van de ondertekenaars van Charta 77. Jana Beranová roept daarbij 1977 uit tot het jaar van de rechten van de mens. De kaarten kunnen worden besteld bij 't Pen-Centrum Nederland in Den Haag (voor f 1,- per stuk, postgiro 585312) om zoveel mogelijk in West- en Oost-Europa te worden verspreid.

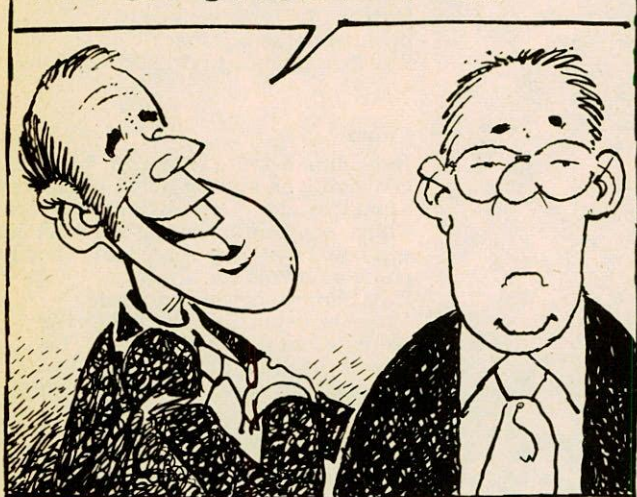
ALS UW REGERING BESLUIT ONZE
VLIEGTUIGEN AAN TE SCHAFFEN,
ZOU DAT EEN ZEER VERHEUGENDE
KEUZE ZIJN...

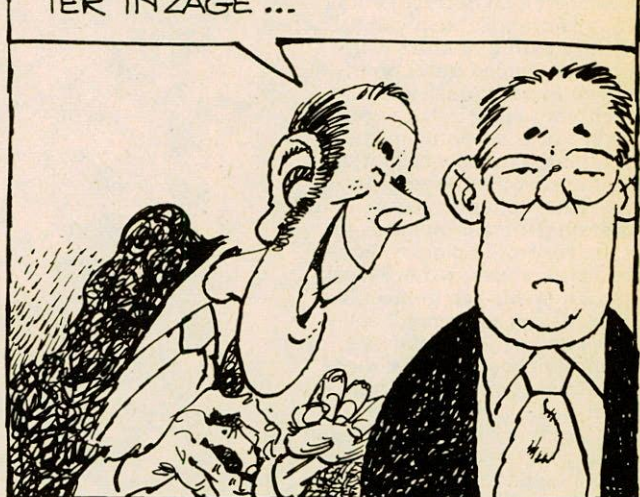
OP ONZE VliegTUIGEN VALT NIETS
AAN TE MERKEN, VEILIG, VLUK EN
BETROUWBAAR...

ZUINIG IN HET GEBRUIK, EEN
LUST VOOR HET OOG... EN VERGEET
NIET DAT JAAR GARANTIE...

VELE DANKBETUIGINGEN VAN
VRIEND EN VJAND LIGGEN
TER INZAGE...

EN WAT ZEGT U VAN EEN
KLEINE STORTING, ZEG
VIER MILJOEN GULDEN
OP UW
PRIVE - REKENING
?

PAK ER MAAR METEEN
TWINTIG IN !

LEES OVER
MANAGERS EN
STEEKPENNINGEN
OP BLZ.: 8

